

při důchodech měsíčně vyplácených, resp. 0.50 RM při výplatě týdně a 0.10 RM při výplatě denní; 5. Setká-li se zabavení pro některý z nároků na výživu, rentu, sociální příspěvek se zabavením pro nějaký jiný nárok, mají býti na prvním místě sčítovány částky pracovního důchodu, podléhající zabavení v rozšířeném rozsahu.

Konečně ještě dlužno uvést § 11. cit. nař., pamatující na zvláštní případy, je-li zabavena neopakující se splatná odměna na osobně vykonané práce nebo služby, kdy soud je povinen k návrhu dlužníkovu ponechat mu tolik, kolik potřebuje vzhledem na přiměřené časové údobí pro nutnou výživu a pro splnění svých zákonných alimentálních povinností. Dlužníku nemá zůstatí více, než by mu zůstalo při pracovním důchodu z běžné pracovní mzdy nebo služby.

Jak je patrné, představují tyto předpisy, které jsme se snažili alespoň v hlavních rysech reprodukovatí, novou a zejména od našich dosavad platných ustanovení značně odchylnou úpravu. Lze je charakterisovatí jako významný článek v řadě oněch předpisů, jež směřují k ochraně dlužníků, t. j. subjektů sociálně slabších, tak jako z předpisů ze Sbírky zákonů a nařízení Protektorátu možno uvést č. 44/1940 nebo četné jiné.

Měnové poměry ve Španělsku za občanské války.

Dr. Karel Novák.

Občanská válka ve Španělsku v letech 1936 až 1939, která skončila vítězstvím Národního Španělska pod vedením Francovým, přinesla s sebou přirozeně také řešení naléhavých věcí měnových.

V době, kdy vypukla občanská válka, byla finanční situace národního vedení dosti překerní: 1) Emisní ústav a většina filiálek byla ve druhém území, republikánská vláda měla v rukou všechen administrativní aparát; 2) zlatá rezerva byla v rukou druhé strany; 3) většina závodů vývozních nebyla v rukou národní vlády. Tato situace byla tím tíživější, že se původně počítalo s krátkým trváním boje, a že proto prvotní opatření byly pouze rázu přechodného.

Válečné nepokoje vynutily si nejprve zastavení úrokování státních papírů, snížení platů, úspory ve státním hospodaření, tak, aby mohla býti financována válka. Národní vláda však se při tom starala, aby pokud možno měna nebyla ohrožena. Proto snažila se podporovatí vývoz, aby udržela zahraniční hodnotu národní pesety, a aby doma nedoznala výrobní schopnost změny. Ježto neměla žádné zlaté rezervy, která zůstala v Madridě, snažila se nahradití jí zásobou valut: zavedla devisový režim, nyní všeobecně známý, povinnost odvádětí devisy ze zahraničního obchodu, a nařídila povinný odvod devis doma, což umožnila také tím, že pro odvod těchto domácích devis stanovila výhodnější kurs. Aby národní peseta měla základ, stanovila Francova vláda v listopadu 1936 pevný kurs a poměr její k libře sterlingů. Vývoz podporovala premiemi vývozními, takže v brzkou hodnota národní peset začala mítí značné disažio vůči pesetě republikánské a vývoz byl udržen přes to, že kurs národní pesety byl dosti vysoký.

Tento příznivý vývoj byl nepřímó podporován nerozumnou měnovou politikou republikánské vlády, která se v nedostatku jiné vynalézavosti vrhla na tiskařský lis, a dále vojenskými úspěchy národní vlády.

Obsazování dalších území však přinesla na druhé straně starosti, co s penězi a pohledávkami v obsazeném území, a které byly již ve znehodnocených pesetách republikánských, kde již nastávala inflace se všemi průvodními důsledky. Národní vláda se původně pokusila působití na měnu represivně: bylo zakázáno disponovatí a vybíratí z kapitálů, cenných papírů více než 2.000 peset, vyšší dispoice podléhaly schválení. Byla nařízena moratoria na pohledávky a

směnky, aby bylo zabráněno runům na peněžní ústavy. Když však bylo stále více zřejmo, že republikánské vedení hospodaří nezodpovědně, a že zlatá rezerva Španělské banky stěhuje se do ciziny, rozhodl se Franco i k formálnímu zřízení národní měny. To se stalo tím, že všechny peníze, obíhající dne 18. července 1936 na území podléhajícím jeho moci, byly ókolkovány, ostatní peníze byly prohlášeny jednoduše za neplatné. Také později při obsazování dalších území byly bankovky republikánské prostě anulovány.

Tento postup se stanoviska měnového byl správný, bylo však nutno učiniti opatření v zájmu národního hospodářství v takových případech, kdy jednalo se o bankovní vklady a běžné účty, které již byly dotovány znehodnocenými pesetami republikánskými a kdy bylo nutno učiniti rozhodnutí o vkladech, které byly již uloženy před 18. červencem 1936. Tato otázka nebyla vyřešena hned, avšak bylo v červnu 1939 nařízeno uzavření všech kont: byla to tak zv. blokáda kont. Tímto zákonem mělo býti zamezeno — monetárně, ve smyslu klasické ještě teorie o zákonu nabídky a poptávky — aby inflace, která již na republikánském území byla v plném proudu, se neopakovala na území národním, což by se jistě stalo, kdyby množství peněžních prostředků přes konta a jejich volnou dispošici, se objevilo na peněžním trhu. Později do této blokády byly zahrnuty také některé pohledávky a povinnosti.

Takový stav trval až do skončení války v dubnu 1939. Teprve pak nastala doba k uspořádání poměrů. Svědčí o schopnosti finančníků nového Španělska, že svého úkolu se zhostili s plným zdarem.

V prvé řadě musel býti sjednán přehled o skutečném stavu: nebylo to nic lákavého: Oběh peněz za režimu republikánského vzrostl z 3,4 miliardy peset na počátku války na 16,6 miliard ku konci a ke stejným termínům vzrostly pohledávky na kontech z 1,1 miliardy peset na 9,4 miliardy, pohledávka cedulové banky proti státu z 0,1 miliardy peset na 23,4 miliardy, při čemž však zlatá zásoba klesla z 2,25 miliardy peset na nulu.

Již před tím bylo nařízeno, že oběh nesmí býti větší než ku dni 18. červenci 1936. Všechny nově vydané bankovky byly prostě zničeny bez náhrady.

Nejobtížnější byla však otázka úpravy uvolnění kont a pohledávek. Bylo proto zákonem z 7. prosince 1939 nařízeno, že konta se uvolní jen podle přepočítací stupnice podle vývoje momentární situace předchozí doby. Hodnota rudé pesety se zhodnocovala z 50% při poslední periodě až na 90% k době nejstarší. Uvolňování kont bylo však přípustno jen pozvolně.

Tím však nastalo stejně stoupání oběživa a nepříznivé toho důsledky byly paralisovány válečnou daní, emisí válečných půjček a konversí státních půjček.

Uvolnění kont mělo příznivé důsledky na národní hospodářství: věci se vracely pomalu do pravidelných kolejí. Vláda pak mohla přikročiti k nápravě škod země způsobených válkou; k tomu si opatrovala prostředky opět státními půjčkami, které jí přiváděly peněžní prostředky, současně však i odčerpávaly oběh peněz, takže bylo možno peněžní trh snáze regulovati.

Dřívější státní půjčky byly konvertovány na 4%, pokud se týče 3% typy. I když tím nebyl rozpočet uveden do rovnováhy, přece státní deficity byly podstatně sníženy. V roce 1939 byl rozpočet ještě pasivní částkou 2,6 miliardy peset. Pro budoucnost Španělsko potřebuje udržeti vývoz na neztenčené základně a ještě jej stupňovati. Tím se mu umožní nashromáždi si zlatou rezervu a rozvířiti hospodářské možnosti země. *)

*) Ve vídeňském časopise: Südost Echo, X. ročník, číslo 50 byl z pera Dr. Günthera Karlhubera uveřejněn článek: »Gesunde Währungspolitik im nationalen Spanien«, který redakce uvedla poukazem na vhodnost známosti toho, jak Francova vláda vyřešila španělský měnový problém. Výkladů tohoto článku jsme použili k tlumočení věci našemu čtenářstvu. (Pozn. red.)